

VERTEC.

Izhaja
1. dne v
mesecu
in stoji
za celo
leto po
pošti
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
Brez
pošte:
za celo
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.

Naroč-
nica naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
špital-
skih
ulicah
hž št.
273
v Ljub-
ljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 10.

V Ljubljani 1. oktobra 1874.

Leto IV.

Domovíno molim.

Domovíno molim! naj glasno povém,
Domovíno molim sèrcem svojim vsém!
Molim jo od nekedáj, odkar v življenji
Misliti jaz znam, spominjati se vém,
In odkar o njej očetove besede
Sólze izvabile mojim so očém;
Molim jo goréce, kar milíno njeno,
Kar težké nezgode njene vse umém.
Domovíno molim, ko bridkósti me tare
In ko čutim rádsti sladák objém;
Moli jo vsa moja duša, ako tudi
Mnogim željam le slabó ustrezam s tem.
Domovíno molim, če na glas jej pojem
Ali jej pozdráv pošiljam tih in ném;
Molim jo navdušena v tihótnem dómu
In ko v hrupni svet mej daljne tujce grém:
Bodem jo takó molíla, dôkler zémlje,
Dôkler solnca še se veselíti smém!

Luijsa Pesjakova.

Očetova kletev.

(Poslovenil Ivan Tomšič.)

I.

Bilo je na Telovo 184* leta. Dva gospodiča se napravita, da bi šla ta dan malo iz mesta v bližnjo vas. Vreme je bilo krasno, nebo čisto, kakor ribje okó, in solnce je zeló pripekalo, ako tudi je prejšnji dan tako deževalo, da so še potočki izstopili iz strug. Majhena in prijetna vas B—, kamor o praznicih in nedeljah navadno zahaja silna množica ljudíj iz mesta, bila je tudi denes polna, malo ne prepolna kmetskega in gosposkega sveta. Vse se je zbiralo, da bi napravili veličasten obhod, kakor je sploh po vsem Slovenskem običajno na svetega rešnjega Telesa dan. Tudi óna dva gospodiča stopita v versto pobožnega kmetškega ljudstva; a ves pot sta počenjala neumnosti in vsakoverstne šale, katerim se nij mogel smijati nihče, razven njíju samih. Podsmehovala sta se ljudém, oponašala molitev vernega ljudstva in izpodbudljivo petje nedolžnih otrok. Govorila sta nespodobnosti, ki se jih vsak izobraženec sramuje, in tako sta skrunila to sveto pobožnost. Neki starček, siv voják, ob opórnica hodeč, poslušal je dolgo njíju nespodobne pogovore, a dalje uže nij mogel molčati. Stopi k njima, sune tega in ónega z dolgo palico ter jima reče:

„Gerdobi gerdi, ka vaju nij sram tacega početja! Ali se ne bojita, da strela z jasnega neba vaju ne bi udarila? — Ako nemata spoštovanja do pobožnega ljudstva, ne zaničújta vere in njenih svetih obredov! Kazen božja naj vaju zadene!“

„Ali si čul, Mirko? Strela z jasnega neba naju udari — —!“

„Kaj te li peče ta bedak! — Nekaj žganja preveč je denes potegnil ter misli, da Bog družega posla nema, nego z bliskom in gromom strašiti ljudí. Stari vojaki so zarobljeni in neotesani ljudje. Da si mu dal kak novčíč, videl bi, kako ne bi samo bil prosil oprostila, ka je naju razžalil, nego še obečal bi bil, moliti za naju. Rajša idiva, Stanko, v V—, ondu bodeva imela obhod okolo polne mize, kar bode nama boljše délo, nego-li tukaj gledati bedaste neumnosti. Ali nijsva bila tudi lani tako storila?“

„Prav govoriš, prijatelj! s prvim železnocestnim vlakom odideva v V—.“

Kakor sta ukrenila, tako tudi storila, in k malu sta derdrala iz vasi B. Mej potjo sta nesramno pesen krožila po napevu „praznika svetega“, oponašala molitev pobožnih obhódnikov ter se neprestano smijala in krohotala, kakor je jedva navadno najsurovejšim neolikancem.

Bila sta sinova dveh továrnikov.

Mirko je imel zeló bogata roditelja, katera sta si razven dveh velikih tovaren bila pridobila mnogo novcev v gotovini, a verhu tega jima je rokodelstvo šlo najlepše izpod rok. Staremu Marku, Mirkovemu očetu, bila je najglavnejša skerb, dobro podstaviti sina.

„Imenovali so me poprej,“ reče necega dne sínu, „preprostega rokodelčíča, ki nijsem imel ničesa, razven dobrega gospodarja, katerega sem služil. Mnogo sem hudega užil in tudi mnogo izkusil. Za vojne 1809. leta mi je umerla dobra in ljubeznjiva žena, tvoja pokojna mati. Baš vojna je bila kriva, da dolgo nijsem

mogel rokodelstva sam pričeti. Ko se mir stori, napravim si iz početka majheno tovarno, ter delo mi je šlo dobro in srečno izpod rok, proizvodi so si našli pot daleč po širocem svetu, in priznati mi je, da baš od óne dobe se je začelo vse moje iménje in bogastvo. Vsak dan sem za to Boga hvalil in se često spominjal siromakov, ker sem poprej tudi sam bil siromak. Bodi zatorej, kakoršen sem bil jaz: bodi delaven, svoja opravila zveršuj pridno in veselo. Niti Boga, od katerega je vse dobro, niti siromakov ne smeš nikoli pozabiti, in srečen bodeš ter zadovoljen vse svoje življenje.“

Kako je Mirko izpolnjeval besede dobrega očeta, to smo videli pri obhodu sv. rešnjega Telesa v bližnji vasi B—. A morebiti je bil njegov prijatelj Stanko kriv vsega tega, ker je Mirko ž njim vedno občeval, a Stanko je bil jako slabo odgojen. Njegova roditlja sta bila sama brezbožna; otroče odgojilo jima je bilo deveta skerb; a živeti v samem veselji in slásti ter se visoko povzdigovati bila je njíju jedina misel. Takisto je Stanko odrastel, sam ne vedóč, kako?

II.

Stari Marko je uže malo ne ves oslábel; zato je izročil sínu tovarno in vso imovíno. Perva misel Mirkova je zdaj bila, oženiti se, a ne po naukih, kakor velí sveta vera, nego ženitva naj bi mu bila samo prirok (pripomoček), da si nabere mnogo novcev, in ženo si je hotel imeti deklo v hiži.

Tudi ta želja se mu izpolni vsa po njegovej volji. Res je čudno na tem božjem svetu! Koliko ljudj je, kateri molijo in prosijo ljubega Boga vsakdanjega kruha, a predno ga dobodo, temò stisk in težav jim je poprej prebiti, in mnoge, ki imajo vsega v obilnosti, vendar takój srečajo vse njih želje! Vsaka stvar ima svoj uzrok. Koliko ljudj je uže poleg vse svoje imovíne propadlo! In ali je res prava sreča vse óno, kar svet „srečo“ imenuje? Ali menj bolí, ako si človek življenje vzame sè zláto vervjo nego-li s konopno?

Mlademu Mirku je šlo vse po sreči. Rokodelstvo mu je čim dlje tem lepše cvetlo, in Markove hiže firma je bila uže poprej povsod na dobrem glásu, kajti izdelki njegove tovarne so bili najboljši. Stari nastavnik (mojster), uže mnogo let zvest služabnik Markove hiže, delal je pametno z družino, katera si je zopet na vso moč prizadevala, da se dobri glas Markove tovarne ohrani tudi novemu gospodarju.

Njegova mlada žena, hči necega tovarnika, prinesla mu je lepo stvar novcev za véno (doto) v hižo in verhu tega dušne kreposti in dobro mило serce. Hižna opravila je natančno zverševala, z družino bila uljudna in prijazna, ter je tako s krotkostjo storila več, nego li nje mož s hladnokervno ošabnostjo in ostrostjo, s katero je često jako nepremišljeno ter nečloveški delal z družino.

Stari nastavnik nekedanje Markove tovarne je zdaj mnogo preterpel od Mirka, ki je hotel vse bolje znati nego-li stari, pri rokodelstvu osivéli nastavnik, da-si ni imel nikakoršne izkušnje niti znanja tovarniških poslov.

Malo ne vedno so sluge tožili staremu gospodarju Marku; a on je je zmirom tolažil, rekoč: „moj sin Mirko je bil od nekedaj malo prenagel, vendar ima dobro serce; upam, da se izpameti in poboljša.“

A ko Mirko zvé o teh pritožbah, začne letati, kakor divji, po tovarni, preklinjati in rotiti se, ter zahtevati, da se mu ovadijo imena vseh nezadovolnežev.

Nobeden mu ne odgovorí niti besedice. V svojej bésnosti iz službe spodí starega nastavnika in vse dosedanje delavce razven jednega, ki mu je uže dlje služil za ovadúha njegove družine. Prišla je nova družina v tovarno, a nepoznavši svoje službe, bila je prisiljena zadovoléti z gerdimi psovkami, s katerimi je svoje ljudi gospodar malo ne vsak dan pital. — A poleg vsega tega je tudi mnogo mnogo terpela njegova dobra žena. Mirko jo je vedno tako gledal, kakor da mu nij žena; še pred družino jo je zasramoval z gerdimi pridevki, kar je bilo krivo, da je delavci nijso niti spoštovali niti ljubili. Sama o sebi nij smela ničesa storiti, ker se je bala, da bi je ovadúhi ne izdali ter možu še bolj ne očernili. Vse to kaže, da je v Mirkovej hiži bilo pravo robsko življenje.

Oj ubogi delavci! Kako jim je bilo posebno ob izplačevanji njihovega za-slúžka! Nikoli nijso dobivali polnega plačila, razven ónih, kateri so se mlademu gospodarju uslužili, bodi si s čimer koli.

Zato so šli vsi boljši delavci iz službe in ostali so sami neizkušenci, katerim je Mirko bil pozneje tudi ostrejši in še plačilo jim je utergaval.

Tako je vsa propala Mirkova tovarna, ki je bila ob gospodarstvu njegovega očeta vzor prave delavnosti in obrta; nje slavno imé je otemélo.

A verhu vsega tega je bil Mirko vendar tako kratkoviden, da nij razumel, kaka nesreča mu pretí. Povzdajal se je preveč na svoje novce ter pohajkoval po vseh zabavah. Hodil je v gledališča, v koncerte, na ples, pohajal pivnice itd., ter si nij vzkratil ničesa, po čemer je njegovo serce želelo; a na vse te zabave je njegova žena smela iti samo tedaj, kedar je on bil posebno dobre volje. Vendar se je Mirko še najrajši družil sè Stankom, svojim starim prijateljem od mladih nog, in še z nekaterimi drugimi tovariši, ki so bili po njegovem serci. Tako je šlo v tej hiži zdaj vse krivim potem, a to je dakako naposled doletélo tudi ušesa starega Marka.

Necega dne je začel Mirko zopet po navadi razbijati po hiži, z vrati lopú-tati, psovati in razgrajati. Baš v tem hipu stopi oče Marko v sobo.

„Nu, lepo, verlo lepo delaš!“ reče starček malopridnemu sínu, ki je iz bližnje sobe kakor bésen prisopíhal ter se nekako ustrašil, ko je videl očeta pred soboj.

Nij ga uže redú v hiži, dragi očka —“

„Kdo je tega kriv?“ odgovorí Marko resno.

„Ljubeznjivi oče! vi ne morete niti pomisliti, kako je vse na róbe — — kedar je žena v hiži —“

„Mirko, pazi se, da ne žališ dobre soproge; tam v kuhinji joka sirota, da bi se je kamen usmilil, a tvoje serce je brezčutno. Jaz znam tvojo soprogo; óna je delavna, miroljubíva in plemeníta žena. Ako žaliti smeš tako ženo, to jaz mislim, da s toboj nihče ne more složno živeti razven tvojih lehkoumnih tovarišev. Kakor sem videl na svoje oči, imaš v tovarni vse nove delavce. A kje je stari nastávník Radovan, moj nekedanji najzvestejši sluga? Nu! zdaj je res lepo videti! Svojo tovarno, ki je bila za mojega gospodarstva v najlepšem redu, izročil sem vso tvojim rokam, žena ti je prinesla 20.000 gld. véna (dote) v hižo, — res lepi novci, da bi ž njimi bil delal in se okoristil; a ti se za vse to ne pečeš; rajši pohajkuješ z malopridneži ter sramotiš hižo in žališ blágo ženo z najsurevejšimi psovkami. Ali si se tega naučil od mene? — Tukaj pred toboj stojim ter te rotím, da poboljšaj svoje življenje. Pomisli, da bodeš

dolžen svojim otrokom pot kazati z dobrim zgledom; pomisli, da surovim vedenjem do žene sam sebi čast izpodkopavaš pri družini; pomisli, da od slabih delavcev se dobiva slabo blago, in to tem slabéjše, ako nemajo védnega in modrega nastávnika! Zato resno zahtevam od tebe, da mi željo izpolniš; ako nehčeš, to znaj, da ne bodeš imel od mene dédništva!“

„Poslušal sem, oče, vse od kraja do konca; dostaviti mi je, da sem jaz v tej hiži gospodar, ter da imam o svojih domačih stvaréh tudi svoje domače misli, katerih se ne iznebodem, naj bi želel tudi moj oče, kateremu jaz morem vsak hip vrata —“

„Oj ti hudobna, ti nehvaležna stvar! Evo me, idem iz tvoje hiže, ter se nikoli ne povernem vanjo. A dobro pómni dan, kedaj ti je oče v pomoč pritekel z dobrim svetom. Oče ti gre iz hiže, a vsa nesreča in zlo ti pojde vánjo. — Pride čas, ko bodeš hrepenéče želel očetovega svéta, a tedaj bodem jaz počival uže v hladnem grobu ter na veke molčal. Ali zdaj hočem govoriti, dokler še v meni kipí pravični serd zaradi teptánih otročjih dolžnostíj. Gorje tebi, nesrečni otrok, ki si do tal razderl poštenje moje hiže! Siromake si pritiskal samo zato, da laže razuzdano živiš! Gorje tebi, ki so ti svete dolžnosti, katere naklada vera —“

„Ha, ha, ha! Znal sem, da pridete tudi do vere! Prosim vas, ne govorite mi, kakor da ste kak duhovnik! Ne veste li, da takih stvaríj ne poslušam rad in da duhovnike sovražim od vse svoje duše?“

„Še rad je bodeš poslušal, sin moj! Videl bodeš k malu, kaj je Bog! A ti predobri stvarnik! ozri se milostívo iz svetih nebes ter se usmili terdovratnega grešnika. In če je tvoja jeza nánj uže tolika, da se ga usmiliti ne moreš, kaznjúj ga ti, jaz ga uže ne morem! Storil sem svojo dolžnost, ker sem njegov oče; sedáj naj sam poskuša, kako se žíví na tem ubozem svétu.“

To rekši se zgrúzi obnemogli starček v naslonjačo. Žalost je malo ne umorila njegovo dobro serce.

„Ná! grom je treščil v té a ne v mé“ s krohotom reče nečloveški sin, ter naglo odide iz sobe, očeta ostáveljsi samega.

III.

Bog je dober. On daje solncu sijati na pravične in krivične, polju roditi dobrim in hudobnim; a vse, kar kedó storí, pride do njega, da plačuje ali kaznjuje po zaslužku. Posebno lep je bil dan, ko je Mirko zopet ukrenil, iti v bližnjo vas. Rumeno solnce je obsévalo vso zemljo, da-si Mirko nij vreden bil najmanjšega njegovega žarka.

S prvim jutranjim vlakom odideta Mirko in žena ter tudi Stanko sè svojo zaročnico v prijazno vas L—. Ta dan jim je bil dan pravega veselja, kakor se jim je na lici videlo. Prepevalo, šalilo, skakalo se je po berdih in dolinah. Dà, še Mirkovica je bila nekako nenávadno vesela, ali samo na videz ali v resnici, tega ne znamo; a bila je dobre volje. Tudi méček (žogo*)

*) Ta beseda je neslovanska, namreč laška, vzeta iz benedskega narečja: zogo, v laškem pismenem jeziku: giuoco, gioco, lat. jocus. Benedska beseda: zogo znači vsako igro, in Slovenci smo jo vzeli za tisto igro, v katerej se bije méček (der Ball), kar se ruski imenuje: mjač m., mjačik m., od korenike: mēk: mēkūkū adj., weich.

so bili, kakor mali otroci, in dosti je bilo smeha, če je komu izpodletelo, kar se je Mirku često dogodilo. Ko so mu se drugi smijali, razjezi se in reče:

„Bedak naj bodem, če ónega starega prosjaka ne zadenem v glavo!“

„Pomíri se, dragi Mirko!“ poprosi ga soproga.

„Česa se mi je bati? To je nekakov prosjak, ki se ne sme ná-me hudovati.“

Jedva to reče, zažene méček na ubozega starčka ter ga pogodi baš v glavo.

K malu potem se starček zgrúzi na zemljo.

Okrog stoječi ljudje so mislili, da ga je zadela kap, in stopijo k njemu. A ko poleg njega ugledajo méček, razjeze se ter se hudujejo na popotnike, ka smejo kaj tacega storiti. V tem se tudi starček malo zavé, a Mirko stopi po méček. Kako se ustraši, spoznavši ónega starčka — ubozega vojaka, — ki mu je pred tremi leti v vasi B. — koril gerdo vedénje na sv. rešnjega Telesa dan.

„Tako je prav! Nijsem vam krivice storil; samo povernil vam sem, ker ste mi pred tremi leti bili na Telovo v vasi B. — herbet premerili s palico. Ali še pómnite ta dan?

„Zato si jaz glave ne belim, a poskušali bodeite še vse drugačne udarce. Mislite li, da je prosjak samo zato na svétu, da bi se mu rókali vaše verste ljudje? Ali vam se tako prijetno zdí, mučiti siromašne ljudi? — Pazite se, gospod, da vam se ne dogodi kaj, česar bi ne mogli z lepa pozabiti. Človek je slab, kakor posoda, ki se razbije, predno se je nádejati; — njegova sreča in bogastvo nij drugo, nego li ugodna in prijetna sanja.“

To rekši odide starček, in Mirko gerde psovke za njim luča. Tudi drugi se potem razidó. Mirko se verne k svojej družbi, ki je tedaj uže bila poleg necega jezera, ter se je baš napravljala v čolnič, da bi se po vodi vozila. Vsi posedejo v čoln, a Mirko in Stanko primeta za veslo ter vozita po vsem jezeru okolo. Naposled krenejo pod veliko pečino, ki se je visoko vzdigovala nad jezerom. Pod njo je bila prijetna senca, od kodar se je videlo po vsem jezeru. Tu v senco sedejo, da bi se malo okoristili s kračo, kruhom in vinom, kar so bili s soboj prinesli. Dobro so se zabavljali. Potlej vstanejo ter zopet začnó po jezeru veslati. A naglo pride velika sopárica, jame se oblačiti, in iz daljave se začuje zamólklo germenje. Ženski sta se zeló ustrašili, druga k drugej se pritiskáje, ter gledali tja, od kodar se je čulo germenje. S povzdignenima rokama prosita Mirka in Stanka, naj hitro zavijeta k bregu. A ta dva, uže sama ob sebi svojeglavna, zdaj še z vinom razgrêta, ne poslušata niti prošenj niti se ne ustrašita, nego nalašč poženeta čolnič dalje po vodi. Zdajci kobne strašna nevihta, černi oblaki preprežejo nebó in stemí se, kakor po noči. Bliski sukajo po nebu in grom bobní, da človeka strah in groza izpreletava. Stóperv zdaj, ko se velik dež ulije na zemljo, čolnič obrneta k bregu. A jedva izstopijo, uže zapazi Mirkovica, da je pod pečino pozabila píasč. Mirko berzo skoči nazaj v čolniček ter odvesla k pečini. Dež jame curkoma nalívatí, neprestáno se bliska in grom bučí, kakor bi se hotelo nebo podreti. Zdaj se stisne taka tema, da se je še jedva moglo kaj videti. Mirkovica se je tresla po vsem životu, ko je nje mož odveslal. Uže ga do malega nij poznala v temíni, samo kedar se je zablísnilo, tedaj se je tam daleč videl zibljívi čolniček. Ubožica je na bregu stala, kakor prikovana, ter vsa premóčena se ozírala na jezero, žalujóč, ka je možu dala iti od sebe. Rekla je: „kako lahko se dogodi nesreča, da vihar čolnič preverne ali da blisk —“

Še nij izrekla vseh besed, kar se strašno zablisle ter v hipu tréšči nekam — blizu.

Brez zavésti se uboga sirota zgrúzi na tla.

Stanko je v tem sê svojo zaročnico vedril pod streho bližnje hiže ter v náglici pozabil Mirka in Mírkovice. Ko je tréščilo, stóperv zdaj se opómni ter zavpije:

„Za Boga! kje li je Mirko in žena mu? Tréščilo je nekam blizu; samo da bi se njima ne pripetila nesreča! — Draga moja! postój tukaj; iskat ju grem, kje sta in kako sta?“

To rekši odíde naglo k jezeru; a kako se ustraši Mírkovice, ko jo zagléda! Vsa bléda, kakor smert, premôčena in z razmeršenimi lasmi je slonéla na ónem starem prosjaku, kateri jo je s soboj jedva vlékel.

„Poláhko, poláhko idite, uboga moja gospá! zdajci prideva do hiže, kjer najdete pomoči; samo nasloníte se na-me! Res je, slab sem in star, a ne bojte se, da vas ne bi mogel deržati, dokler močnejši in krepkéjši ne pritekó na pomoč. — Evo, uže ide mlad človek. Nij li morebiti vaš móž?“

Stanko se stresne, kakor šiba na vodi, ko razpozna starega — prosjaka.

„Hvala vam velika na dobrem delu, starček, — a kje li je Mirko?“ —

Ona mu ničesa ne odgovorí; samo z roko pokaže tja na jezero. Stanko zdaj res ne vé, ali bi gospé pomagal ali prijatelja poiskal. Napósled steče za prijateljem; a vse zamán, — nikjer ga ne najde. Zdaj se spómni, da je Mirko veslal nazaj k pečini po svoje žene plašč.

Takój po bližnej stezici odhití k jezeru. Tam zapázi čolníček ves razbit, a Mirka najde ležéčega na brégu pod verbo. V levej roci je krepko deržal plašč, malo ne ves opaljen od bliska, a z desnico si je pokrival obraz. Ležal je tako, da sta mu nôgi viséli v vodo. Ko Stanko pristopi k njemu, začuti, kako uže slabo diha.

S težavo ga potégne vsega na breg. Udje mu so bili tako pohabljeni, da se nij mogel od tál vzdigniti, — grom ga je ošinil.

Skóraj potem pride tudi stari prosjak z Mírkovico in s čverstim kmet-skim mladeničem.

„Samostatéro vam Bog poverni, pošteni starček!“ izpregovorí Stanko, ter k Mirku se obrnivši reče: „poglédi, Mirko, zvéste obrambe svojeji ženi.“

Ko Stanko to izusti, bilo je Mirku v serci tako, kakor bi drugič vánj tréščilo; pogleda starčka v lice ter se ves strésne in solze se mu uderó po obrazu. Pomolí mu roko in reče: „oprostite mi!“

IV.

V Mirkovej hiži je vse tiho in žalostno. Na oknih so zavése, da ne bi solnce sijalo na bolnika, — mladega Mirka.

Kraj postelje sedí žena in oče, ki mu pazita na vsak dihljaj in vsako gibanje. Bolník je terdno in sladko spal.

Posled nekaj časa izpregléda ter se ozíra zdaj v ženo zdaj v očeta.

„Ali ne, da me še ljubiš, moja žena? In ti, oče, ali mi opróstiš? Oprósti mi!“

„Ne skérbi za to! Kako bi drugače mogla tvoja žena biti —“

„In jaz bi ne bil tvoj oče!“ pristavi stari Marko.

„Oh zelo hudoben človek sem bil, ker Bog nij branil, da je v mé treščilo. A kje je poštena duša — prosják? Vse se mi dozdeva, kakor da je nekakšno božje bitje ón starček, katerega sem uže dvakrat tako gerdo razžalil. A ne; človek je, kakor smo mi, bogat z léti in izkušnjami, kajti drugače bi ne bil onáko sterpeljivo prebíl sramote, s katero sem ga sramotíl. Vedno mi je pred očmi njegovo ljubeznjivo, rekel bi, preobraženo lice. — Vidita li, kako me gleda? — Oh, nekaj mi serce stiska, kedar se ga domislim! — Kaj počenjajo moji delavci? Ali so pridni? Znam, da so pridni ter tudi veseli, ker nij mene mej njimi. Kako me res ljubijo! — Da morejo, v žlici vode bi me utopili!“

„Mirko, nijso veseli, ne; vsi so žalostni,“ reče žena. „Jaz sem vse poslala v cerkev, da bi od ljubega Boga prosili tvojega zdravja; — tudi plačilo sem jim dala za denašnji dan.“

Samo če so šli res v cerkev, a ne morebiti v kerčmo, trošit denašnji zaslužek?“

„Kako moreš to misliti o naših delavcih?“ zaverne ga soproga.

„Ej, draga žena! nijso zdanji delavci, kakoršni so bili poprejšnji, — kakoršen je bil osobito stari nastavnik Radovan! — Oh, kako mi ga je žal? — Dà, dà, ti bi res molili zá-me! — Ali ne oče? — Prav si mi govoril. Zdaj vidim, kako sem hodil krivim potem. — Da bi mogel vse to zopet popraviti! — A rudečelásemu hudobnežu, ki me je tolikokrat razjezil, — njemu nijsi dala plačila?“ —

„Vsacemu!“ odgovori Mírkovica, „njemu še dvojno plačilo.“

„To ne more biti! On lenúh — Bog mi grehe oprósti! Bolan sem, — a ón malovrednež, ki me je — —“

„Zmirom ti je bil najljubši!“ reče soproga hitro in veselo, videvši tolikšno izpremembo v njegovih mislih. „Kako bi se bila prederznila, njemu ne dati plačila? Ali sem se mogla nádejati, da se bodeš kedaj na-nj serdí!?! —

„Njemu in vsem drugim jaz opráščam, ker je tudi meni treba oprostíla; a ne verujem, da bi se on kedaj poboljšal. Da-si morebiti Boga ne razjezi tako, kakor sem ga jaz, vendar na veke ostane — hudobnež! Njega mi požéni iz službe in tudi vse druge, kateri nehté delati po tvoje. Videl bi rad, bodo-li spoštovali gospodarjevo ženo, ali ne? Jutri vstanem s postelje. Vsacemu reci —“

„Kam hočeš iti, za Boga! — Ti se ne smeš, ne moreš dvigniti s postelje. Ako želiš, pokličem je vse k tebi, da jim povéš, kar ti je drago.“

„Prav si dejála, žena! Ne morem se res geniti z mesta. — Oh, kako me vse bolí! — Po vseh udih me terga! — Kako težko sôpem!“

Tako je minolo nekaj dníj. Bolniku nij bilo nič boljše; vedno je híral in híral. Zdravnik je do zdaj samo stiskal rámeni, rekel ničesa nij; a necega dne Mírkovici resno velí:

„Draga gospá! ne ustrašite se preveč. Vašemu soprogu nij pomoči! Poskerbite, da k njemu duhovnik pride ter ubozega siromaka pripravi na pot k véčnosti. Pazíte, kako se to dá zveršiti.“

Potem se posloví ter odide. Žena je sama ostala v sobi, ki je bila s pri-pertimi vrati ločena od bolnikove.

Náliv solz priteče po njé obledélem obrazu; kerčevito roci stisne ter povzdigne k podobi križanega, ki je na steni visela, in zamólklím glasom reče:

„ali je res tvoja volja?“ — Poznéje se potolaži ter začne premišljevat, kako bi moža pripravila na izpoved?

Polagoma se napóti k njemu.

„Žena, zakaj si tako objokana? Zakaj si žalostnejša nego poprej? Ne méniš li, da mene uže skôraj ne bode mej vami? — Žena, bodi terdna! Slišal sem vse, kar ti je rekel zdravnik. To tudi sam čutim. Hotel sem te uže prositi, da mi pokličeš duhovnika, a nijsem te mogel z nova žalostiti. Pokliči mi ga, dokler sem še zdrave pameti, — nádejem se, da mi jo Bog ohrani do konca. Smertni boj ne bode velik, — po vseh udih se čutim slabega. Pokliči mi duhovnika, tudi očeta in beleznika, da naredim zadnjo voljo.“

Duhovnik takój pride. Mirko solznima očima obžaluje svoje pregrehe ter moli z duhovnikom tako pobožno, kakor še nikdar poprej. K malu potem svetem opravilu stopi k bolniku žena in oče z beležnikom, kateri Mirkovo oporoko spiše. Postavil je ženo za dédnico vse imovíne.

Potlej bolník malo zadremlje, a zopet se prebudí.

„Ljuba žena! čutim, da mi je skôraj umreti. Oprôsti mi vse, s čimer sem te razžalil; — tudi ti, oče, oprôsti in z modrim svétom pomagaj svojega sina vdovi. Vse ostavim, nič s soboj ne ponesem razven sladkega tolažilá, da so mi oprostili vsi, katere sem razžalil. Kaj je časna sreča, za katero se ljudjé bore po noči in po dnevi? Kaj koristi vsa posvetna slava, čast, ime in hvala? — Da mi je Bog življenje podaljšal, delal bi po naukih svete vere in bližnjega ljubil, kakor sam sebe, a ne zaradi posvetne čestí in slave, nego da bi zacélil mnogo ran, za katerimi toliko ljudjé boléha. O da vsak, kolikor jih živí na obšlici, samo kakšno drobtinico prinese na žertveník siromakom, prejel bi zá-njo dva lepa darova: priserčno zahvalo, in v svésti bi bil, da je delal po zapovedih svete vere, ki uči: „ljubite se mej soboj, kakor otroci istega nebeskega očeta;“ in zopet: „ljubi svojega bližnjega, kakor sam sebe.“ Ta miloserčna dela nam vera vedno priporoča. — A komu to govorim? Zakaj se mučim s temi besedami? Ti, oče, ne potrebuješ od svojega sina nauk, katere je slišal iz tvojih ust, a izpolnjevati jih nij hotel, in moja žena je preplemeníta duša, ki siromaka nikdar ne odganja — a drugi, katerim bi te besede rad priporočal, Bog moj, zdravi so vsi ter o tem ne mislijo, dokler jim smert ne poterka na duri, kakor je meni.“

„Odidem s tega sveta nag, brez čestí in iména, kakor sem se poródl. Samo jeden gerb imam: mertváško glavo, prápor svete vere in tudi zadúšnice, petje ob izprevodu na pokopališče, solze svoje soproge, svojega —!“

Umolkne. Potem zopet reče:

„Draga žena, poljubi me, oče polju — —.“

Uže ne more izgovoriti poslednjih besed. — Zaspal je v večno spanje.

To je, preljubi otroci, konec življenja tega mladega bogatína, ki se je neprestáno rógal svetej veri, in ki so mu siromaki bili v igračo njegove brezmiselnosti. A pokoríl se je ter izkesán umerl, kakor znani razbojnik o desnej stráni Gospodovej, kateri mu je uže na pragu k véčnosti rekel tolažéče besede: „še nocój bodeš tí z menój v raji!“

Košarica jagod.

Bilo je krasno navečerje meseca rožnika. Solnce je baš tonilo za góre in hladni večerni vetreci so začeli pihati. To je bilo v tistem času, ko prve jagode zoré. Milica, hči bogatega domačina, sedela je v vertu pred hižo. Časi na ulico pogleda skozi vertno ográdo, kaj se zunaj godí ter kdó gré po cesti, a potem zopet prešteva nekaj dvajsetic, belih, kakor sneg. Dobila je je od matere in očeta v darilo, ker se je lepo vèdla in pridno učila. Uže dalje si je pridévála dvajsetico k dvajsetici, a zdaj premišlja, kaj bi si kupila in kako bi prihranjene novce najboljše potrošila očetu in materi na hvalo.

Sto mislij jej roji po glavi: zdaj vém, kaj si kupim! Lepe nauhvice in mati me pohvali. — Potem zopet: nauhvic nehcém, rajša kupim knjižico, da očetu ugodím.

Ko tako premišlja, začuje na ulici vrisk in k malu na to glasen jok. Pogleda skozi ográdo in vidi, kako se je zunaj kmetska deklica spoteknila ob kamen, padla in raztresla dve polni košarici jagod, kateri je v rokah nesla.

Uboga Kática — tako se je dekletce zvalo — začne milo jokati. „Bog moj, Bog moj!“

me bode sram. — — Joj, joj meni, ubogej siroti! — In kaj moja bolna mati poreče? Kaj bode, ako ostanevi brez kruha in zaslužka!“

Tako je pobirala po tleh, kar je še bilo célih jagod; a jedva jih je nabrala jedno košarico; vse ostalo je bilo prezdrobljeno in uprašéno. — Milici se je uboga deklica v serce smilila, in osobíto, ko je slišála besede: „kaj bode, ako ostanevi brez kruha in zaslužka!“ Malo je bilo treba, da bi se bila sama jokála.

„Deklica,“ — pokliče jo Milica — „pojdi sem bliže k meni, ter povédi mi, koliko so vredne te jagode, ki si je raztresla?“

„Oh,“ — toži Kática, „od dveh polnih košaric mi jih je prebilo samo to; a košarica je vredna po dvajsetici, rekše: dve dvajsetici ali štirideset krajcarjev!

hujšega se mi nij moglo pripetiti. Zjutraj sem stopila v službo k vertníku, in denes me je prvič poslal, da mu prodám prve jagode, katere je z velíkim trudom pridelal. A koliko mu sem naredila kvare! Ne morem mu poverniti; zato me požene iz službe ter mi še poreče, da ne veljám za nikakoršen posel, in tega

A vedíte, dobra gospodičina, da si jaz toliko ves mesec ne zaslužim. Oh, Bog moj, kaj naj počnem, da kvaro povernem!“

„Nij treba se preveč žalostiti!“ toláži Mílíca, polagoma odpiráje vertna vrata. — „Jaz ti pomorem. Daj mi košárico, ki ti je ostala, ter ná dve dvajsetici, kolikor bi za obé skupfla. Vertniku ne bode kvare, a tebi nij treba skerbeti, kako in odkod bolnej materi dobodeš kruha. Jaz bi ne mogla prihranjenih novcev bolje potrošiti, nego če je tebi darujem.“

Kática je gledala, kakor bi vse to z nebes padlo. Lepo se je zahvaljevála, ko je košárico z jagodami podajala. Potem vzame novce ter vesela hití k bolnej materi. Tudi Mílíca je bila radostna, ka je novce tako dobro potrošila. Kakor mlada sernica zletí v hižo, spravljat košarice jagod. Mislila si je: kako sladke bodo jagode, ki sem je na tako blag način dobila! Ukrenfla je, nikomur nič ne povedati, nego sama se na tihem radovati blazega dejanja.

A to se je drugače zasuknilo. Miličin oče je skrozi okno videl vse, kar se je godilo. Pazil je na hčerko, in ko ôna odide iz sobice, on pride na tihem ter vzame košárico jagod. Potlej stopi v tretjo sobo, kjer je Milica bila z materjo, in jima naznani, da hoče jutri nekoliko najboljših prijateljev pogostiti, ter da želí, naj se dober obed pripravi.

Milica se spómni košárice ter naglo skoči v stransko sobico, lepih rudečih jagod gledat in pokušat.

Pomislite, kako se ustraši, ko nikjer ne najde košárice! Vse kóti je steknila, vse preiskala in družine povpraševala, če niso v njenej sobici videli take in take košárice, in če morebiti ne vedó, kedó jo je vzel? Vse zamán! O košárici nihče ne vé nič povedati. Jediní oče je znal a povedati nij hotel.

Druzega dne pridejo povabljeni gostje: sami znanci in zvesti prijatelji. Kosilo je bilo izverstno in obilo. Polnile so mizo najdražje ter najboljše slaščice, mej katerimi se je odlikovalo domače in tuje ovočje (sadje). Samo jagod, tega lepega in sladkega plodú, nij bilo videti. Miličina mati se je izgovarjala, da je družina pozabila jagod nabrati. V tem položí strežnik preprosto košárico najlepših jagod pred gostove. Milica je takój poznala svojo košarico, po katerej je včeraj tako vzdihovala. Ko jo ugleda, zarudéla je v lica, kajti vedela je, da oče nekam namerja.

In res takój začne prijateljem pripovedovati, kaj je včeraj skrozi okno videl in slišal. Napósled reče: „mislim, predragi prijatelji, da vam ne bi mogel postreči z boljšimi jagodami nego-li s temi. Niti ne znam košárice, katera bi utegnila biti lepša nego-li ta preprosta od sirote Katicice kupljena.“

Vsi gostje so na to pristali ter Milico po redu poljubljevali. A Miličina mati se od velicega veselja nij vedela kam déti. Gostje poprosijo Mílíce, naj bi ona sama dala vsacemu nekoliko teh lepih jagod, kar je Milica verlo rada storila. Vsi so hvalili, kako so dobre in sladke!

A kedó popiše Miličino veselje, ko jagode porazdelivši na dnu košárice najde prelepo biserno verižico sè zlato vezjó, na ktorej se je čitalo:

„Sirota Katica svojeje dobrotnici!“

Pravda in krivda*)

(Serbska narodna pripovedka.)

Nekakov kralj je imel dva sina; ta je bil lókov (zvijáčen) ter nepravden, a drugi dober in pravden. Ko oče umre njima, reče nepravdni pravdnemu: „pojdi od mene, dalje ne bodeva vkupe živela; ná tri sto zlatníkov in konja; to ti je dél vsega, kar nama je od očeta ostalo, več nemava nič.“ On vzame tri sto zlatníkov in konja ter odide, govorèč: „hvala Bogu! koliko mi je pripadlo od vsega kraljestva!“ Posled nekoliko časa srečata se ta dva brata na potu, jezdèč oba na konjih. Pravdni reče nepravdnemu: „pomozi ti Bog, brate!“ A ón mu odgovori: „gorjé naj ti Bog dá! Kaj zmirom Boga spominjaš? Zdaj je boljša krivda nego li pravda.“ Tedaj mu reče dobri: „hajdi da stáviva, da nij boljša krivda od pravde.“ In tako sta ondúkaj stavila vsak po sto rumenih zlatníkov in rekla, kogar najpoprej srečata, da jima on o tem sodi. Idóč malo dalje srečata zlódeja, ki se je bil prestóril v černea (meniha), ter ga poprosita, da jima pové, ali je boljša pravda ali krivda. Zlódej reče: „krivda,“ in tako dobri izgubi sto zlatníkov. Ali zopet stavita vsak še po sto zlatníkov, in tudi tretjič, ter po sodbi peklénskega zlódeja, kateri se je različno prestvarjal in préd-nja hodil, izgubi dobri vseh tri sto zlatníkov ter potem še tudi konja. Ondaj reče: „hvala Bogú, uže nemam zlatníkov, ali imam svoje oči, zastavím še jedenkrat oči.“ Tako sta zastavila svoje oči, da je boljša pravda nego li krivda. Tedaj njegov brat, ne iskajóč druge sodbe, potegne nož ter mu stakne obe oči, in reče mu: „zdaj ti naj pomore pravda, kadar si brez očí.“ Ón žalosten zahvali Boga in reče: „jaz nemam očí za božjo pravdo, nego te prosim, brate moj, da mi daš vode v kakovo posodo, da zmočim usta in umijem rane, ter da me odvèdeš in ostaviš pod jelo nad izvorom.“ Brat ga posluša in dá mu v posodi vode, ter odvède ga in ostavi pod jelo nad vreloom. **) Ondu on žalosten stojèč začuje v neko dobo noči, da so prišle Vile ***) na izvòr, in kopajóč se začne jedna drugim govoriti: „znate li, družíce, da je ogobéla kraljeva deklica? Kralj je sklical vse lekárje, ali je nikdo ne more izléčiti. A da on vé ter da zdaj vzame te vode, kjer se mé kópljemo, in da jo z njo okóplje, v dan in noč bi ozdravéla, a tako tudi, če je kdo gluha, slepa, hrom izcélil bi se od te vode.“ V tem so zapeli kuri in Vile so odšle. Ondaj se siromak izpod jele splazi po nogah in rokah do vode ter najpoprej umíje oči in mahoma pregleda; potem zajme v posodo vode ter odide hitro k ónemu kralju, ki mu je bila hči góbava, in reče: „prišel sem léčit kraljeve hčéri, ako mi dadé; v dan in noč bode zdrava.“ Kadar kralj razuméje, pustí ga v sobo k deklici, a on ukaže, da jo okopljó s to vodo. Kadar mine dan in noč, deklica ostane čista in zdrava od gobe. Kralj se zeló obraduje ter dá mu pol kraljestva in hčer za ženo; tako je on bil kraljev zet in prvi do kralja. To se mahoma razglasi po vsem kraljestvu ter pride na uho tudi bratu njegovemu, kateri je govoril, da je boljša krivda nego pravda.

*) Pravica in krivica.

**) Izvòr, vrélo je to, kar studenec, vir.

***) Vila je belo oblečena, lepa, mlada gozdna žena, kakor na pol boginja. Takih bítij v resnici nikjer nij; a serbski narod misli, da so, ter da pomagajo dobrim ljudém a hudodélnike da kaznjújejo.

On pomisli, da je ta našel pod jelo srečo in odide je tudi sam iskat: najpoprej vzame v posodo vode ter odide pod jelo, in tam si oči stakne. Kadar je bilo v neko dobo noči, prišle so se Vile kopat. Začele so govoriti, kako se je izlécila kraljeva hči. „Morebiti,“ reko, „nas je kdo poslušal, kadar smo govorile, da bi od te vode ozdravela. Utegne nas tudi zdaj kdo poslušati; pojdimo gledat.“ Kadar odidó ter pridójo pod jelo, najdejo ónega, ki je bil prišel iskat sreče in govoril, da je boljša krivda od pravde, ter ga zgrabijo za četerti in raztergajo. Tako mu je nesrečniku pomogla krivda.

Uči se zdaj, da bodeš kedàj kaj.

Imovít tergovce v mestu je imel lepo veliko hižo, lepo prodajalnico (štacuno) in mnogo izverstnega blaga. Vse to si je sam pridobil s pridnostjo, delavnostjo in božjo pomočjo. Ljudjé so memo idóč obstajali pred njegovo prodajalnico ter gledali krasne, dragocéne stvari, ki so bile izložene. Necega dne je slišal človeka pred prodajalnico, ki je rekel: „ta nekđaj ničesa nij imel, a zdaj mu je vsega dovolj.“ Te besede so tergovca navedle, da je hotel s posebnim načinom pokazati, kako se takšna imovina pridobode, osobíto otrokom, ki so ondóđ hodili v učilnico in iz učilnice ter se lepim stvarém čudili. Zato je nad prodajalnico obesil desko z napisom: „Uči se zdaj, da bodeš kedàj kaj.“

Mnogo let je bila ta deska nad prodajalnico; gospodar je ostarél in tergovstvo sinu izročil. Necega dné nenadoma dobode pismo iz španske zemlje. Kedó in kaj bi mu pisal iz španske zemlje? Nekedó, katerega nikoli nij poznal niti videl, piše mu, da je njemu dolžan hvalo, ka se je do imovítega tergovca dokopal on, ki nij mnogo obetal. In kako? Z desko in z napisom nad prodajalnico. Še deček je hodil mimo njegove hiže v učilnico in domóv iz nje ter često gledal lepo izstavljeno blago. Na deski zapisane besede si je zapomnil ter često premišljeval in se tako preróđil v pridnega učenca, pozneje v umnega in delavnega mladeniča, a zdaj je bogat tergovce, ki ima v velicem španskem mestu lepo hižo in prodajalnico ter obilo zalogo vsakoverstnega blaga. Tudi on je mladíni v opomín nad svojo prodajalnico obesil desko z lepim napisom: „Uči se zdaj, da bodeš kedàj kaj.“

J. S—a.

Deklica in smert.

Déklica.

Kedó si, bleđa ti prikázen?

Čegóv ta véli je obráz,

Ki v njem pogléd je srép in prazen,

Da vse kostí mi stresa mráz?

Déklica.

Oh, mene li bi rada vzela

V mladósti zórnej, strašna smert?

Živéti jedva sem začéla,

Široki svet mi je odpert!

Smert.

Ne pláši terda te beséda,

Če rečem ti, da smert sem bleđa.

Smert.

Na léta smert se ne ozíram,

Mladósti in stárost v grob podíram!

A. Benšček,

Jezikoslovne stvari.

Prijátelj—telja. — V novinah je vprašal nekdo, ki sam sebe imenuje ne-jezikoslovca, kako se prav piše, ali: prijatelj, - telja, ali: prijatel, - tla? — Potegnil se je on za obliko: prijátel, - tla. Uzroke imenuje te: „1) ker narod izréka: prijátu (po resnici izreka: prjátu), - tla, kakor ôru, ôrla, ôgu, ôgla, in ker je znano, da se v narodnih ustih samo „l“ na konci besede prestvârja na „u“ ali „v,“ česar „lj“ nikoli ne déla; 2) ker besede z okončkom „lj“ izvirajo od glagolov, namreč: učiti: učítelj; pisati: pisatelj, in ker je vse to novo, prostemu človeku nikdar sluzeče blago, a stara, vsemu narodu znana beseda: prijátelj nema glagola, od kodar bi izvirala.“

Odgovor je ta. Beseda: ôrel, ôrla se staroslovenski piše: orîlŭ, orîla ter ima obrazilo: îlŭ, primeri litovski: eris, arelis, gotski: ara, starovisokonemški: aro, srednjevisokonemški: arn, novovisokonemški: aar, sanskritski: ara, schnell, Mikl. lex. 514; a beseda: ôgel, ôgla, ako znači: Winkel, ima obrazilo: lŭ (novoslovenski: l) ter se je staroslovenski izrékala: aglŭ (ongl'); drugačna je ta stvar, ako vprašatelj morebiti hoče misliti, da ôgu bodi: Kohle, ker v tem slučaju ima obrazilo: li (lj), in prav se piše: ôgelj ôglja, staroslovenski: agli. Zategadelj besede: ôrel, ôgel in ôgelj nemajo nič posla z besedo: prijátelj, v katerej vidimo obrazilo: telj (prijá - telj). Besed s tem obrazilom v starej slovenščini in še v drugih slovanskih jezikih nahajaš na kúpe, če tudi je kranjski, koroški in štirski Slovenec pogubil vse to, razven jedí-nega ostanka: prijátelj; da v ôgerskej slovenščini obrazilo: telj še ni mervto, to bodemo k malu videli. Zatorej ako zdaj v pisanji zopet rabimo oblike: učitelj, pisátelj, rodítelj itd. nikakor ne moremo reči, da so nove, da so skovane; kajti staroslovenske so, zopet povzdignene v poprejšnje poštenje. — Denes nova slovenščina ter z njo vred vse južno slovanstvo res **nema** glagola, od katerega se je porodila beseda: prijátelj, a imela ga je stara slovenščina ter še zdaj ga imajo drugi slovanski jezici.

Ta glagol je staroslovenski: prijati, vorsorgen, etwas hegen oder pflegen, gönnen, lieben; v zdanjem času se je govorilo: prijaĵa, prijaĵeši, poleg: přĵa, přĵeši, kar bi novoslovenski slulo: prijati; prijam, prijaš, poleg: přĵem, přĵeš; tudi staroruski je bilo: prijáti; prijáju, prijáeši, freundlich gesinnt sein; češki je še zmirom navadno: přáti, poleg: příti, a v zdanjem času: přĵi, gewogen sein, wohlwollen, gern haben, Jungmann; tudi Poljaku še rabi: przyiać, poleg: przyiaiać, in v zdanjem času: przyiaię, gewogen sein, Linde. — Slovanščina s to besedo ne stojí mej indoevropskimi jeziki osamljēna, kajti sanskritski je: pri, lieben, gotski: frijôn, starovisokonemški: frijon, lieben, od kodar potem deléžnik zdanjega časa: friunt, amicus, novovisokonemški: freien: ein Mädchen freien; freund, amicus, Mikl. lex. 689; Graff 3,784. — Nova slovenščina od tega glagola nema jedínega samostalnika: prijátelj, ker v starejših pisatelj čitamo: prijázen, - zní f., Freundschaft, prijaznjív adj., freundlich, staroslovenski: prijazní f., Liebe, Wohlwollen, prijaznívŭ adj., wohlwollend, theuer, kar nam zdaj slôve: prijaznost f., Freundschaft, prijázen, - zna, - zno adj., freundlich.

Še poglédimo, kakšno obliko ima beseda: prijátelj pri drugih Slovanih! — Staroslovenski je: prijatelj, - telja; serbski: prijatelj, - telja; ruski: prijátelj - telja; poljski: przyiaciel, - ciela, Linde; češki: přítel — tele, a v imenoválniku množtv. št.: přátelé: kdo preje druhému; slovaški: přátel, - tela, Jungmann. — Naš Dalmatin v sv. Mat. XXII., 12 piše: priatel, in Trubar na istem mestu: periatel, a Dalmatin v sv. Luki XVI, 9: sturite si priatele, in Trubar na istem mestu: sturite sebi periatele. V Bohoriči se nahaja: pèrjatel cesarju; zvest pèrjatelju, syntax 6; z' pregledajnjem oli z' šonajnjem se pèrjатели obdàrže, syntax 27.

Vse to nam jasno kaže, da je pisati: prijátelj, - telja, a ne: prijatelj, - tla; kajti kakor od glagola: pisa - ti dobivamo samostalnik: pisa - telj, tako od glagola: prija - ti dobivamo samostalnik: prija - telj. A slovansko deblo: prija, kadar hoče zaznamenati pojem: Freund, poleg obrazila: telj privzémlje tudi obrazli: an, ak; znano je namreč, da Serbu poleg oblike: prijatelj rabita soobliki: prijan, prijak, Vuk, in tudi beli Kranjec govori: prijan, Freund. — O samostalnem obrazilu: telj Miklošič v knjigi: *Bildung der Normina im Altslovenischen* tako uči: „obrazilo: telj ustvárja deláteljne samostalnike (nomina agentis) ter v svojem bitji ustreza sanskritskemu obrazilu: tr; primeri staroslovenski: datelj gerškemu: *δοτήρ*, latinskemu: dator, sanskritskemu: dâtr.“

Zelo pomótna je dalje vprašateljeva misel, kakor bi se v novej slovenščini konci besede samo „l“ izrékal za „u“ ali „v“, ker takisto v nekaterih slučajih slóve tudi „lj“; ogerski Slovenci govoré „o“ namesto našega „u“ ali „v.“ Da kranjski Slovenci govoré: ógu, Kohle, namesto: ógelj, óglja, to smo uže zgoraj povedali, kajti Serb izréka in piše: ugalj, uglja, Vuk, in Miklošič v knjigi: *Vergleichende Lautlehre* na 200. str. velí: „večina Slovencev izreka „u“ tudi namesto mehkoglasnega „lj“; tako ogerski Slovenci: krao, roditeo, namesto kralj, roditelj“. — Vzemimo zdaj Kuzmičevo ogersko-slovensko sv. pismo v roko! Ondu čitamo: krao, Mat. II. 2; XXII. 7, 11, 13; XXV, 34, 40; Ivan krstiteo, Mat. III, 1; XI, 18; priateo, Mat. XXII, 12; nepriateo, Mat. XIII, 25, 28; obeseliteo, Ivan XV, 26; vučiteo, Mat. XXII, 36; — namesto: kralj, kerstítelj, prijátelj, neprijátelj, obveselítelj (Tröster), učítelj. Vendar v Kuzmiči nahajamo tudi: vučitel, Mat. IX, 11; XXII, 16, 24. — Samo ob sebi se uméje, da tudi v Kuzmiči zopet čitamo „l“ (redko „lj“), kadar je beseda podaljšana: posluhnovši krala, Mat. II. 9; prispodobno je kralstvo nebesko k človeki krali, Mat. XXII, 22; vnougi kralove (viele Könige), Luk. X. 24; Ivana krstitela, Mat. IX, 14; XI, 11, 12; XVI, 14; včinte si priatele, Luk. XVI, 9; lubte nepriatele, Mat. V, 44; nej je vučenik več od vučitelja svojega; popolni je pa vsaki, či je, liki (kakor) vučiteo njegov, Luk. VI, 40; roditelje njegovi (imenoválnik množtv. št.); Luk. II, 41. — namesto: kralja; človeku kralju; mnogi kraljeve (imenovalnik množtv. št.); kerstítelja; prijátelje itd.

Razne stvari.

Drobtine.

(Bog, stvarnik svetá.) Pre-ljubi otroci! pogledite nebó in zemljo; tam vidite rumeno solnce, sijajni me-sec in svitle zvezdice, tukaj široka polja, visoke planine, zelene gozde, ródne njive, plodna drevesa, krasno cvetje, nebrojne živali in razumnega človeka. Kedó je vse to ustvaril? kedó je vse to tako lepo uredil? Dobri in vsemogočni Bog. On za vse skerbí. On vse na dobro obrača. Mi ga ne vidimo a iz tega, kar je ustvaril, znamo, da je on stvarnik nébu in zemlji, ter vsemu kar je na zemlji.

(Miza.) Miza je hižno orodje. Ima plóčo, štiri noge, miznico, klju-čnico in ključ. Miza je leséna ali ka-menéna, štirioglata ali okrogla, polirana, pobarvana ali nepobarvana, velika ali majhena, nova ali stara. Mize dela mi-zr od mehkega ali terdega lesa, najčesče od smerekovega, črešnjevega in oreho-vega lesa. Pri mizi sedimo, na njej delamo, pišemo, računimo, risamo in jemo.

(Sreča) je popotnik, ki pride in odíde. Kdor umno ž njo postopa, dalje se ga derží, a kdor ne umeje ž njo delati, k malú mu herbet oberne. Kdor je pameten, tudi je srečen; samo nespametni ljudje so največ tudi ne-srečni.

Rešitev računske naloge, rebusov in ugank v 9. listu „Vertca.“

a) Rešitev računske naloge:

Mati ima $18 + 7 = 25$ let;

hči ima 7 let.

Ako materína leta množimo s hčerki-nimi, dobimo $25 \times 7 = 175$ let, to je Abra-hamovo starost.

To nalogo so prav rešili: Gg. Iv. Govedič, kap. v Velenji; Fr. Ferk pri sv. Ja-kobu v slov. goricah; Fr. Kljun, feldvebelj v Ljubljani; Maksimilijan Robič, pos. in učit.

pri sv. Miklavži pol. Ormuža; Fr. Rustia na Skrilji; Anton Berčič, učitelj pri sv. Ivanu; Adolf Praeni v Staremtergu pol. Loža; Janko Reja, posestnik v Vipolžah; Alojzij Škoda iz Zaplaza; A. K. Ljubljančan; Ivan Švajgar v Černomlji; Janko Babnik, dij. v Ljutomeru; Meglič in Lah, učenca pri sv. Marku pri Ptujem; Fr. Göstl, učenec v Ljubljani. — Gospodičine: Amalija Martelanec v Bar-koli; Marija Papež na Jesenicah; Marija Malič v Vinici; Francika Peterca, Antonija Breskvar in Marija Golobova v Ljubljani.

b) Rešitev rebusov:

I. Avstrija.

II. Sokol.

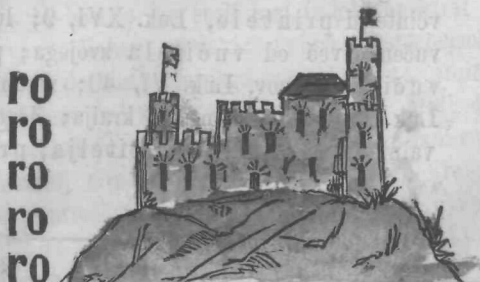
Prav so ju rešili: Gg. Fr. Ferk pri sv. Jakobu v slov. gor.; Fr. Tomšič, kap. v Koprivu; Iv. Govedič, kap. v Velenji; Fr. Kljun, feldvebelj v Ljubljani; Ivan Dominik, zdravnik, in Jos. Levičnik, učitelj v Železnikih; Maks. Robič, pos. in učit. pri sv. Miklavži pol. Ormuža; V. Turk v Ljublj.; Ivan Švajgar v Černomlji; Feliks Majcen, dij. pri sv. To-maži; Janko Babnik, dij. v Ljutomeru; Drag. Höchtel, učenec v Ljutomeru; Ant. Zobec, dij. v Ljubljani; Fr. Göstl, učenec v Ljubljani. — Gospodičine: Amalija Martelanec v Barkoli; Marija Papež na Jesenicah; Meta Pukl v Žečah; Olga Haring v Černomlji in Marija Malič v Vinici.

Samo prvega je rešil Alojzij Škoda iz Zaplaza. — Samo družega: Fr. Rustia na Skrilji; Ant. Berčič, učitelj pri sv. Ivanu; Adolf Praeni v Staremtergu pol. Loža; Jos. Regali v Ljublj. Jan. Strelec, učenec pri sv. Marku pri Ptujem in Franc. Peterca v Ljublj.

c) Odgonetke ugank:

1. Mesec; 2. Roka in rokavica; 3. Sve-tilnica; 4. Solnčna ura; 5. Merlič; 6. Sekira.

Rebus.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)